

- 15 (יא) וי' אמר אם תחזוק אדם ממני והייתה לי לישועה ואם בני עמון יחזקו ממך והלכתי להושיע לך:
- (יב) חזק ונתחזק בצד עצמנו ובעד ערי אל היינו ויק נק ונעשה הטוב בעיניו:
- 16 (יג) ויגש יואב והקים אשור עמו למלחמה באדם ונגסו מפניו:
- (יד) ובני עמון ראו כי נס אדם ונגסו מפני אבישי ויב' או העיר וישב יואב מעל בני עמון ויב' א ירושל מ:
- 17 (טו) וירא אדם כי נגף לפני ישראל ויאספו יחד:
- (טז) וישלח הדדעזר וי' צא את אדם אשר מעקר הנקר ויב' או חילם ושוכך שר צבא הדדעזר לפניהם:
- (יז) ויגד לנדו ס ויאס' פ את כל ישראל ויעב' ר את הירדן ויב' א תלאמה ויערכו אדם לקראת נדו וילחמו עמו:
- 18 (יח) ויגס אדם מפני ישראל ויהר' ג נדו מאדם שבע מאות רכב וארבעים אלף פרשים ואת שוכך שר צבאו הפך וימת שם:
- (יט) ויראו כל המלכים עבדי הדדעזר כי נגפו לפני ישראל וישלמו את ישראל ויעבדו ויראו אדם להושיע עוד את בני עמון. פ

על המלחמות הללו נאמר בספר תהילים ס

- (א) למצנח על שושן עדות מקתם לנדו ללמד:
- (ב) בהצותו את אדם נהרים ואת אדם צובה וישב יואב ויך את אדם בגיא מלח שנים עשר אלה:
- {רש"י: בהצותו כמו בהצותם על ה' שנלחם בהם על שעורו לבני עמון.}
- (ג) אל הים ונתחמו פרצתנו אנפת תשובך לנו:
- (ד) הרעשמה ארץ פצממה רפה שכביה כי מטה:
- (ה) הראיתה עמן קשה השקיתנו ינו מרעלה:
- (ו) נתמה ליראיך נס להתנוסס מפני ק' שט סלה:
- (ז) למצו ויחצו וידיך הושיעה ימיך וענו וענני:
- (ח) אל הים דבר בקדשו אצל זה חללקה שכם ועמק סכות אמדו:
- (ט) לי גלעד ולי מעשה ואפנים מעוז ר' אשי יהודה מח' קקי:
- (י) מואב סיר רחצי על אדם אשליך נעלי עלי פלשת התר' פעי:
- (יא) מי י' בלני עיר מצור מי חנני עד אדם:
- (יב) הל' א אמה אל הים ונתחמו נ' א' תצא אל הים כצבאותינו:
- (יג) הבה לנו עזרת מצר ושוא תשועת אדם:
- (יד) באל הים נעשה חיל והוא יבוס צר

רד"ק תהלים פרק ס

20 בהצותו. וברש (שו"ט) מהו ללמד? ללמד תשובה לכל האמות נתן הקב"ה תורה לישראל. כשהלך יואב לעשות מלחמה עם אדם אמר לו: אין אתה בן בני של יעקב, לא כך היו התנאים בין לבן ובין יעקב (בראשית לא, מד - מה): ועתה לכה ונכרתה ברית אבי ואתה, ויקח יעקב אבן וירימה מצבה? כיון ששמע יואב כן לא היה יודע מה להשיבו. בא אצל דוד, אמר לו: כך וכך אמרו לי בני אדם.

21 מיד הושיב מסנהדרין. וכן שלמה אמר (שה"ש ז, א): בטנך ערמת חטים. אמרו, שני בריתות כרתו אבותינו, אחד כרת אברהם וכן הוא אומר (בראשית כא, כג): ועתה השבעה לי באלהים הנה.

בא ליכנס לארץ פלשתים, אמרו להם: אין אתם מזרע אברהם, שאין אתם מקיימים את הברית שכרת אברהם את אבימלך. אמרו להם: מקיימים אנו אבל אתם אין מקיימים אותה ואין אתם פלשתים, פלשתים הלכו להם, וכן הוא אומר (דברים ב, כג): והעוים היושבים בחצרים עד עוה כפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחתם, אבל אתם עברתם באותה שבעה, כך אמרו להם לבני אדם, ולא הם עברו הברית תחילה.

22 לא כן הוא אומר (במדבר כג, ז): מן אדם יתחיי בלך מלך מואב? ולא זה בלבד, אלא בימי כושן רשעתים, שנאמר (שופטים ג, ח): ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים. למה נקרא שמו רשעתים? שהשיעו שתי רשעיות, אחת בימי בלעם ואחת בימי כושן. כיון שלמד יואב התשובה מסנהדרין מיד וישב יואב. וברש אתי (תנחומא דברים סוף סי' ג) אמר טעם וישב יואב, ואמר כי שתי מלחמות היו בגיא מלח, במלחמה אחת הכה אבישי שמונה עשר אלה ובמלחמה אחרת הכה יואב שנים עשר אלה.....

שמואל ב פרק ה

- 1 (א) ויב' או כל שבטי ישראל אל נדו חברונה וי' אמרו לאמר ר הננו עצמך ויבשרך אנחנו:
- (ב) גם אהמול גם שלשום בהיות שאול מלך עלינו אמה הייתה מוציא המוציא והמבי והמביא את ישראל וי' אמר יק נק לך אמה תרצה את עמי את ישראל ואתה תהיה לגידי על ישראל:
- 2 (ג) ויב' או כל זמני ישראל אל המלך חברונה ויכרת לך המלך נדו ברית בחברון לפני יק נק וימשחו את נדו למלך על ישראל: פ
- (ד) בן של שים שנה נדו במלכו ארבעים שנה מלך:
- 3 (ה) בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים ובירושל מ. מלך של שים ושל ש שנה על כל ישראל ויהודה:
- (ו) וילך המלך ונאנשיו וירושל מ אל היבסי וישב הארץ וי' אמר לנדו לאמר ל' א תבוא הנה פי אם הסיך העורים והפסחים לאמר ל' א תבוא נדו הנה:
- 4 (ז) וילך ד נדו את מצדת ציון היא עיר נדו:
- (ח) וי' אמר נדו ביום ההוא כל מכה יגיע בצנור ואת הפסחים ואת העורים שנאו שגאי נפש נדו על בני ישראל ונר ופסח ל' א יבוא אל הבית:
- {יואב סילק את הפסלים הללו}
- (ט) וישב נדו במצדה ויקרא לה עיר נדו ויבן נדו סביב מן המלוא בקימה:
- 5 (י) וילך נדו הלך ונדול ויק' נק אל הי צבאות עמו: פ
- אח"כ נלחם דוד במלישתים, והעלה את הארון לאהל, ורצה לבנות את ביהמ"ק אך הקדוש ב"ה מנע זאת ממנו. ושוב נלחם במלישתים ובמואב.. ואחר כך, שוב היתה מלחמה.
- שמואל ב פרק ח:
- (א) ויהי אחריו בן ויך נדו את פלשתים ויכניעם וישח נדו את מתג האמה מיד פלשתים:
- 7 (ב) ויך את מואב וימדדם בתכל השכב אותם ארצה וימדד שני תבלים להמית ומל' א התכל להמית ומהי מואב לנדו לעבדים ב שאי מנחה:
- 8 (ג) ויך נדו את הדדעזר בן רח' ב מלך צובה בלכתו להשיב ידו בנהר פרת: {רש"י: הרחיב את גבולו על חשבון ישראל}
- 9 ... שמואל ב פרק ח
- (ה) ותב' א אדם דמשק לעזר להדדעזר מלך צובה ויך נדו באדם עשירים ושנים אלה איש:
- 10 (ו) וישם נדו נצבים באדם דמשק ותהי אדם לנדו לעבדים וישאי מנחה וי' שע יק' נק את נדו בכ' ל אשר הלך לימים שוב מרצה המלחמה
- שמואל ב פרק י
- (א) ויהי אחריו בן ויך נדו עמו וימל' נ' חנון בנן תחמיו:
- (ב) וי' אמר נדו אעשה חסד עם חנון בן נחש פאשר עשה אביו עמדי חסד וישלח נדו לנחמו ביד עבדיו אל אביו ויב' או עבדי נדו ארץ בני עמון:
- (ג) וי' אמרו שרי בני עמון אל חנון אד' ניהם המכפר נדו את אבין בעיניך פי שלח לך מנתמים הלא בעבור חקור את העיר ולרעה ולהפקה שלח נדו את עבדיו אליך:
- 12 (ד) וישח חנון את עבדי נדו ויגלה את חצי זקנם ויכרת את מדניהם עד שתותיהם וישלחם:
- (ה) ויגדו לנדו וישלח לקראתם פי היו האנשים נקלמים מא' ד וי' אמר המלך שבו בירחו עד יצמח זקנםם וישבתם:
- 13 (ו) ויראו בני עמון פי נבאשו בנדו וישלחו בני עמון וישקרו את אדם בית רחוב ואת אדם צובה עשירים אלה רגלי ואת מלך מעקה אלה איש ואיש טוב שנים עשר אלה איש:
- (ז) וישמע נדו וישלח את יואב ואת כל הצבא הגב' רים:
- (ח) ויצאו בני עמון ויערכו מלחמה פתח השער ואדם צובה ורחוב ואיש טוב ומעקה לבדם בשדה:
- (ט) וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור ויבחר מפ' ל בחוריו בישראל וישלח ויער' ד לקראת אדם:
- (י) ואת ימר העם נתו ביד אבישי אחיו ויער' ד לקראת בני עמון:

וישלח ידו המלאך ירושלים לשחתה ויחסם ה' אל הרעה ויאמר למלאך המשיחית בעם רב עתה הרף ידך ומלאך ה' היה עם גרן הארונה הארונה היבסי: ויאמר דוד אל ה' כראתו את המלאך המכה בעם ויאמר הנה אנכי חסאתי ואנכי העייתי ואלה הצאן מה עשו תהי נא ידך בי ובבית אבי: ויבא גר אל דוד ביים והוא ויאמר לו עלה הקם לך מזבח בגרן ארניה ארונה היבסי: וישל דוד כדבר גר כאשר צוה ה':

מפסוקים אלה עולה בכרוך שיש קשר בין העונש לבין גורן ארונה היבסי. רק אחרי שדוד קנה את הגורן מידי ארונה המלך והקים שם מזבח לה', נעצרה המגפה ונסלח לכל עדת ישראל. כך כתוב בסוף הספר (כ"ד, כ):
 חז"ל (שחר טוב, יז) חסבירו את הקשר שבין המגפה ובין קניית גורן ארונה היבסי:

מ[של] לאחד שהיה מכה לבנו, ולא היה יודע הבן למה הוא מכה אותו. לאחר שהכתו, אמר לו: לך עשה דבר פלוני שצויתך היום כמה ימים ולא השגחת בו. כך כל אותם אלפים שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא שלא תבעו בנין ביהמ"ק. והלא דברים קל וחמר, ומה אם אלו שלא נבנה בימיהם ולא חרב בימיהם - כך נעשה להם, ונענשו על שלא תבעו בנין ביהמ"ק, או שחרב בימינו והיה בימינו ואין אנו מתאבלים ולא מבקשים רחמים - על אחת כמהולו לפיכך התקינו חסידים הראשונים שיהיו ישראל מתפללים שלוש תפילות בכל יום ויום, אנא השב שכונתך לציון וסדר העבודה לירושלים. ותקנו בונה ירושלים ה', ברכה בפני עצמה בתפילה ובברכת המזון בעווי משה רבנו.

וכן כתב הרמב"ן (במדבר טו, כא):

...ועוד כי מלבד המנין, היה עונש על העם מתחילת דבר כדכתיב: זיוסף אף ה' לחרות בישראל ויסת את דוד בהם, וכתב שם רש"י לא ידעתי על מה, ואני אומר בדרך סברה שהיה עונש על ישראל בהתאחד בנין בית הבחירה, שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגד בארץ, ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרוש את ה' ונבנה הבית לשמו, כענין שנא': 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', עד שנתעורר דוד... ואילו היו ישראל חפצים ברבר ונתעוררו בו מתחילה, היה נעשה בימי אחד מהשופטים או בימי שאול או גם בימי דוד... ועל כן נתאחד הבנין כל ימי דוד בפשיעת ישראל, ועל כן היה המקם אשר יבחר ה' לשום שמו שם נורע בעונשם ובמגפתם וכו'.

23

משך חקמה בראשית כג: אברהם אמר: כי אל ארצני ואל מולדתי תלך אליעזר אמר: אם לא אל בית אבי תלך...

הנה אמר אברהם "ארצני", לרמוז כי ארם נהרים גם כן יהיה של בניו, שדוד עתיד לכבוש סוריא, ותהיה "ארצני". רק אליעזר השמיט דבר זה: שלא יחרה אף לבן ובתואל על זה.

מומך לפלטרין שלך לא הורשת

לאור דברים אלו, תמוחים לכאורה דברי ה"ספרי" המבקרים את דוד על אי הורשת היבוסים שחיו סמוכים לפלטרין שלו:

ואם תאמר מפני מה כבש דוד ארם נהרים וארם צובה ואין מצות נהגות שם? אמרו, דוד עשה שלא כתורה. התורה אמרה משתכבשו לארץ תהיו רשאים לכבוש חז"ל, והוא לא עשה כן, אלא חור וכבש ארם נהרים וארם צובה, ואת היבוסים שהיה סמוך לירושלים לא הוריש. אמר לו הקב"ה: סמוך לפלטרין שלך לא הורשת היאך אתה תהור ומכבש ארם נהרים וארם צובה? הרי שכבשו בחז"ל.

25

ותמה ותמה, הלא הדבר הראשון שעשה דוד מיד אחרי שכל ישראל המליכוהו, היה כיבוש היבוסים וישוב ירושלים והסרת היעורים והפסחים" שהיו על הר הבית, על ידי יואב, שנתמנה בשל כך לראש הצבא, כפי שכתוב (דברי הימים א' י"א, ח): "ויאמר דודי קל מפה יבוסים בראשונה ויהנה לראש ולקר ונצל בראשונה ויאב בן צרויה ויהי לראש".

שמואל ב, כ"ד

ויסף אף ה' לחרות בישראל ויסת את דוד בהם לאמר לך מנה את ישראל ואת יהודה:

שו"ת המהר"צ חיות הסביר בסימן ז:

{עיינו גם בספר עיוני חג ומועד}

וגירסת הספרי צריכים לדחוק דאע"פ שדוד כבש היבוסים בכ"ז מקום המזבח היה עדיין תחת ארוונה דגורן ארוונה היינו הר המוריה כמבואר בד"ה, ושם ה' מקום המזבח עיני רמב"ם פ"ב מהלכות בית הבחירה הי"ב, ודוד נענש מדוע לא קנה גורן ארוונה או לא כבשו קודם לכן, למען יוכל לבנות המקדש במקום המוכרח לבנותו על פי התורה:

מתוך האטלס של הרב ישראל אריאל {עמוד 128}

ארם נהרים בין פרת וחדקל - וארם צובה שכנתה

